

Bergen Arbeiderparti

30. mars 1989

Med forbehold om endringer

SPERRET til 30.3.89 kl 1900

Statsminister

Gro Harlem Brundtland

DEN POLITISKE SITUASJON

"Dette har vært en vitamininnsprøytning", sa Siri Austeng fra Hedmark til Aktuelt Perspektiv etter landsmøtet. Hun ønsket bare å komme igang og følge opp det som skjedde der, og de vedtak landsmøtet gjorde.

Ja, det er hva vi nå trenger. Partifeller som gleder seg til å gå gang med å markedsføre den politikken landsmøtet trakk opp foran valget. Landsmøtet ga oss et godt utgangspunkt for den oppgaven vi har fem og en halv måned på å greie: Mobilisere nye velgere for vår politikk. Mobilisere for nye ideer og tro på at det går an å forandre. Mobilisere for et flertall som vil stille seg bak våre verdier, slik at de kan få prege 90-åras samfunnsutvikling.

Vår vilje og evne til å se framover, til å trekke sammen for å nå våre mål, er kanskje det aller viktigste. Landsmøtet ga oss et godt utgangspunkt for å lykkes.

I den valgkampen vi nå går inn i tror jeg vi skal bruke tiden og kreftene på å markedsføre vår egen politikk. Det er den vi har tro på og vil at folk skal bli kjent med og slutte opp om. Da kan vi ikke la oss avspore av det media til enhver tid setter på dagsorden. Det var dette våre svenske partifeller lyktes så godt med i sin valgkamp. La oss bruke tida fra nå til september til å se framover, si fra hva vil vil - og få folk med oss i en samtale om de problemer folk selv er mest opptatt av, og som vi sammen kan finne løsninger på.

Ideene om at en hver er sin egen lykkes smed har i en periode fått alt for stor gjennomslagskraft og preget debatten

internasjonalt i 70- og 80-åra. Nå er vår viktigste oppgave er å gjenreise troen på solidaritet og fellesskap. Gjenreise tro på at det vi vil, det kan vi også make hvis vi går sammen om å klare det. Vi må få stadig flere til å se at de viktigste oppgavene vi står foran, bare kan løses gjennom felles handling. Ja, at felles handling er helt nødvendig for å lykkes.

Vårt miljø er i fare. Vi kan slå fast med stor sikkerhet: Miljøet redder vi for alle eller ingen. Og vi redder det bare gjennom felles handling. Alle må ta et større samfunnsansvar, og vi må skape grunnlag for et sterkere og mer forpliktende samarbeide over landegrensene.

Sosialdemokratiet framstår som den mest vitale politiske retning også internasjonalt. Vi ser det på utviklingen i Europa, hvor de sosialdemokratiske partiene igjen spiller en sterkere rolle. På siste møte i Den Sosialistiske Internasjonalesen mottok vil medlemsskapssøknader fra sosialdemokratiske grupper i Ungarn og Polen. Dette er ikke bare et tegn på den forandring og vårløsning vi ser i Øst-Eurpa. Det er også et tegn på at det er sosialdemokratiet som framstår som den mest interessante og framtidsrettede ideologiske retningen i det internasjonale samfunn.

Vi bygger vår politikk på verdier som aldri mister sin aktualitet. Samhold mellom mennesker. Likeverd, rettferdighet og demokrati. Nå behovet for felles innsats vokser på så mange områder, gir dette sosialdemokratiet en styrke som få andre bevegelser kan vise maken til.

Mange forsøker å lage en motsetning mellom fellesinnsats og den enkeltes frihet. For sosialdemokratiet er det omvendt. Felles innsats er en forutsetning for den enkeltes frihet. Det var da alle fikk skolegang og sjanse til å utvikle sine evner, at friheten ble alle til del. Og det var da friheten ble noe alle fikk del i, vi utløste krefter som ga oss en framgang og en velstand man bare kunne drømme om.

Vår styrke har vært evnen og viljen til å prøve nye veier, jakte på nye løsninger, på nye og bedre virkemidler.

Utgangspunktet har ikke vært teoretiske modeller for hvordan et samfunn skal se ut. Utgangspunktet har vært folks egen hverdag, folks nære behov. Og hva skulle det ellers være ?

Selve drivkraften bak ønsket om å forandre samfunnet er jo nettopp menneskenes hverdagsbehov. Det var dette som skapte arbeiderbevegelsen. Drømmen om et bedre samfunn, med større frihet og flere muligheter for den enkelte.

Det er denne tradisjonen vi fører videre. Vi skal være bevisst samfunnskritiske hele veien. Vi må stadig lete etter nye måter for å gjøre fellesskapets og solidaritetens ide levende, utløse nye krefter og møte de nye hverdagsbehovene. For solidaritet er jo ikke arvelig ! Hver ny generasjon må vinnes for solidariteten og fellesskapets ide. Ikke gjennom overleverte sannheter, men gjennom egne opplevelser.

Når hverdagen for barnefamiliene blir et kappløp mellom åpnings- og lukketider, avgangs- og arbeidstider, da er ikke samfunnet innrettet etter folks hverdagsbehov. Da er det nødvendig å tenke nytt og skape nye løsninger. Da er det behov for nye reformer som kan utløse nye krefter.

Det var denne holdningen som var utgangspunktet for at vi satset så sterkt på å forlenge svangerskapspermisjonen og fordoble barnehageutbyggingen, etter Regjeringsskiftet, selv om vår hovedoppgave var å møte en økonomisk krisesituasjon.

Det er også dette som er bakgrunnen for reformene i partiprogrammet om ett års svangerskapspermisjon, enda sterkere innsats for å få flere barnehageplasser, og for reformene i skolen.

Husker dere slagordet vi hadde valgt for 1. mai i 1986 ? Det var "Tid for reformer". Mange hånte oss og mente at dette ikke kunne være rett slagord til rett tid. Hadde vi råd til reformer nå ? Men krisetid må jo også være reformtid. Behovet for reformer var blitt stort, etter nesten fem års reformpause.

Når oppgavene og problemene ikke kan løses gjennom økte bevilgninger, er det enda viktigere med reformer for å finne nye løsninger. Bruke ressursene bedre og utløse nye krefter.

Ta arbeidstiden som eksempel.

Vi kan ikke nå ta oss råd til å forkorte arbeidstiden. Men vi kan møte noen av de problemene særlig barnefamiliene har med å få hverdagen til å henge sammen ved å åpne for mer fleksible og varierte arbeidstidsordninger. Vi kan gi større variasjoner i mulighetene til å ordne forholdet mellom arbeidstid og fritid.

Med mer varierte arbeidstider kan vi også forlenge både åpningstid og drifstid. Utstyr og lokaler kan utnyttes bedre og lønnsomheten økes. Som forbrukere kan vi få bedre service, både i privat og offentlig sektor.

Da kan vi gi et bidrag til den økonomiske veksten, samtidig som vi gjør hverdagen lettere for de unge familiene, utløse nye krefter og skape mer.

I de store byene vil dette også være et bidrag til å fordele trafikken bedre, slik at vi kan unngå endel av køene. Det betyr mindre stress og mindre forurensning.

Slik må vi også tenke på andre områder. Vi sier i fra, både i partiprogrammet og i langtidsprogrammet som Regjeringen la fram før påske - at det vil ikke være rom for å øke de offentlige utgiftene særlig mye i årene framover.

Da må vi stimulere til nye og utradisjonelle løsninger, bruke det vi rår over mer effektivt.

Slik vi nå gjør for å stimulere til flere barnehageplasser. Vi forenkler reglene for godkjenning av barnehager. Det skal bli lettere å ta i bruk eksisterende lokaler i stedet for å måtte bygge nytt. På mange skole er det ledige lokaler, og mange foreningshus som står tomme på dagtid kan brukes til barnehager. Og vi lar kommunene få ansvaret for godkjenningen, for å forenkle og forkorte saksbehandlingen.

Jeg nevnte eksempelet fra Borge i Østfold i foredraget på landsmøtet, der den nye barnehagen brant. Man fant en løsning i Speiderhuset slik at barnehagen kunne komme igang bare en uke forsinket. Det viser at det går an å finne utradisjonelle løsninger, når man må. Og vi må det, når bare en tredjedel av barna har tilbud om barnehageplass.

I Mandal har foreldrene til 15 barn gått sammen og bygget om et industribygg til barnehage. De har lagt ned over 1000 dugnadstimer, og driver uten støtte fra kommunen. Og foreldrebetalingen er lavere enn de dyreste plassene i de kommunale barnehagene.

- Det eneste som skuffer oss, sier foreldrene til avisa Fæderlandsvennen, er at kommunen krever 8 000 kroner året i leie for lekeplassen utenfor. - Men, legger hun til, vi får kanskje være fornøyd, siden Fremskrittspartiet foreslo å ta 12 000 kroner i leie. Kravstore er de i hvertfall ikke, foreldrene i Mandal.

Jeg tror vi kan utløse mange barnehageplasser gjennom slike samvirketiltak, hvis kommunene går inn og støtter og hjelper - ikke nødvendigvis med penger. Ofte er det like viktig med hjelp til planlegging og papirarbeide.

Vi må bruke fantasien. Vi må lete etter mulighetene - slik foreldrene i Mandal gjorde - aldri stirre oss blinde på problemene.

Vi mangler ikke bare barnehageplasser. Småskolen er også i utakt med samfunnsutviklingen. Vi kan ikke lenger ha en ordning der førsteklasingene sendes hjem til tomt hus etter tre timer på skolen.

Også her må vi skape noe nytt, slik vi gjør med forslaget om forlenge undervisningstiden for de minste elevene. Vi må samtidig åpne skolen, slik at mye av de fritidstilbud barn i dag har på ettermiddagstid og kveldstid, kan legges i forlengelse av skoledagen. Da slipper barna å gå hjemme alene mens foreldrene er på jobb. Og familiene kan få mer tid sammen - på kveldstid.

Skolepolitikken har vært en av våre viktigste redskaper for å skape like muligheter i samfunnet, bryte ned klasseskiller og jevne ut ulikheter. De nye reformene er derfor ikke bare et svar på de behov de unge familiene har. Det er også nye skritt for å skape bedre og mer likeverdige oppvekstvilkår for barna.

Verdien av en skole for alle, både i grunnskole og videregående skole, ja stort sett også i høyere utdanning, kan ikke overvurderes. Det har gitt mange generasjoner barn og unge felles opplevelser og et felles utgangspunkt i livet.

Derfor legger vi nå stor vekt på å fornye og forbedre skolen, og å etterprøve våre standpunkter i lys av nye erfaringer.

*

Da utkastet til det nye partiprogrammet forelå, fikk vi ofte reaksjoner fra partifeller som satt med ansvar i kommunene: Reformene er bra - men vil vi make dem ?

Den omstilling vi har vært igjennom de siste årene har også kommunene og fylkene merket, selv om vi har lagt vekt på å skjerme kommunesektoren for nedskjæringer. Men med den sterke veksten vi hadde i kommunene en periode, så har det ikke vært mulig å unngå problemer. Regjeringens opplegg har vært at kommunesektoren skulle ha nullvekst. Men tallene viser en klar vekst i kommunenes aktivitet fram til 1988. Her dekker imidlertid gjennomsnittstallene over store variasjoner kommunene imellom. Og i mange kommuner har renter og avdrag på lån tatt en så stor del av budsjettet, at et budsjett med nullvekst er blitt opplevd som altfor trangt.

I langtidsprogrammet legger Regjeringen opp til at kommunene må få en sterkere vekst i inntektene, gjennom skatter og gjennom overføringer, enn det de økonomiske oppleggene har gitt rom for de senere år. Det er ikke satt noe bestemt tall for veksten, men de økonomiske beregningene langtidsprogrammet bygger på gir en vekst på $1\frac{1}{2}$ - 2% i det samlede offentlige forbruket. Med en rimelig produktivitetsvekst i kommunene skulle dette gi rom for forbedringer i det kommunale tjenestetilbudet.

Hva så med fordelingen mellom kommunene ? Det har i den senere tid vært reist kritikk mot inntektssystemet for kommunene. Jeg tror at mye av denne kritikken skyldes at innføringen av inntektssystemet kom til å falle sammen med behovet for å innstramme i økonomien. I virkeligheten tror

jeg at svært få vil tilbake til det gamle systemet med et utall øremerkede tilskuddsordninger. Det ga liten oversikt både for kommunene og for staten, og det slo skjevt ut mellom de forskjellige kommunene.

Dette betyr jo ikke at inntektssystemet er uten mangler, og at det ikke er behov for å arbeide videre med å forbedre fordelingsnøkklene. De store byene vil for eksempel ha spesielt store utgifter på områder som helse- og sosialsektor og til transport. Dette er forsøkt ivare tatt ved å bygge inn storbykomponenter i inntektssystemet. Men det er også slik at vi ikke kan se bort fra at storbyene på andre områder kan ha fordeler fordi de er store.

Likevel er det fortsatt behov for å se om den løsningen som er valgt er tilfredsstillende, som et ledd i fordelingspolitikken. Regjeringen vil derfor starte opp arbeidet med en egen stortingsmelding om de store byenes situasjon. Her vil byenes økonomiske situasjon - og de statlige overføringsordningene gjennomgås. Vi vil se storbyenes situasjon i en bredest mulig sammenheng. Boligforhold, sosiale forhold, trafikk- og miljøforhold må trekkes inn for å få en best mulig samlet vurdering av byenes situasjonen.

Regjeringen tar sikte på å legge fram en slik storby-melding våren 1990.

Vi vil utvikle det lokale demokrati. I langtidsprogrammet tar vi opp det problem det er for kommunene at signalene de får fra de forskjellige statlige sektorene kan bli slik at det vanskelig kan gå ihop for dem som sitter med ansvaret for helheten lokalt. Det faglige myndighetene på sentralt hold gir ofte signaler om at deres sektor må prioriteres, men sier sjelden noe om hva det skal prioriteres på bekostning av.

Slike utspill fra sentralt hold blir også lett fanget opp av profesjoner og gruppeinteresser lokalt. Alliansen mellom profesjonene og pressgruppene fører ofte til at rundskriv og politiske signaler fra sentralt hold tolkes langt ut over det som var tilsiktet. Regjeringen vil derfor legge enda mer arbeid i det å samordne de sentrale signalene overfor kommunene og fylkene.

Regjeringen vil også, så langt det er mulig, unngå nye standardkrav og rettighetslover. Når slike lover og krav likevel er ønskelig, vil de økonomiske og administrative konsekvensene bli nøye vurdert.

Vi vil også se nærmere på det eksisterende regelverket, og foreta en gjennomgang for å vurdere både behovet for styring og de virkemidlene som brukes. På en god del områder ser det ut til å være en unødig detaljstyring, og et klart behov for å rydde opp.

Men, det er ikke bare behov for endringer sentralt. Kommunene har vært viktige i oppbyggingen av velferdssamfunnet. Hvis vi går tilbake i historien kan vi ta for oss område etter område og vi vil se at kommunene på frivillig grunnlag løste oppgaver lenge før de ble pålagt det fra sentralt hold. Denne evnen kommunene har til å se behov, ta initiativ og til å finne nye veier må vi ta vare på.

Frikommuneforsøket har på en god måte vist hvor viktige kommunene er som stifinnere. Enkelte forsøk har allerede påvirket tenkningen rundt framtidens løsninger. Ett slikt eksempel er Sund kommune med sine skoleforsøk og forsøk innenfor eldreomsorgen.

Regjeringen har i Stortingsmeldingen om frikommuneforsøket foreslått at det i større grad åpnes for å drive forsøk med funksjonsendringer mellom beslutningsnivåene. Forsøkene har vist oss at det i skjæringspunktet mellom kommunal/fylkeskommunal og statlig virksomhet og forvaltning ligger an til å prøve ut nye og mer sektorovergripende forsøk.

Konkret vil jeg nevne prosjekter knyttet til sosial hjelpetjeneste/trygdeytelser/arbeidsmarkedstiltak, og virderegående opplæring/fagopplæring i arbeidsliv/arbeidsmarkedstiltak. Men en slik endring i frikommuneloven, vil den bli et enda sterkere verktøy for utprøving av nye alternativer.

Jeg vil derfor oppfordre Bergen kommune til å se på om dere også kan forbedre tjenesteproduksjonen ved å benytte dere av frikommunestatusen.

*

Vi reiser nye reformer i det nye partiprogrammet. Men vi sier også ifra at det krever innsats å gjennomføre dem. "Krav til innsats for felles framtid" bygger på en gammel erfaring: Det er arbeidet som skaper verdiene. Bare hvis vi utløser nye krefter, skaper mer og fordeler bedre, får vi råd til nye løft.

Mange er glade for at vi har minnet om den enkle sannhet at det er nødvendig med innsats fra hver og en av oss hvis vi skal oppnå resultater. Etter perioden da jappene ble forbilder i media. Etter tiden da det bredte seg en holdning om at det var mulig å komme lettvindt til både god lønn og gode stillinger, er det nødvendig å gjenreise respekten for innsats og arbeid.

Vi må få en ny holdning og en ny ånd i alle deler av samfunnet. Vi må alle ta et større ansvar for et miljø og en framtid vi deler.

Vi har bak oss et par år som har vært vanskelige. Det var nødvendig å bruke sterk medisin for å få norsk økonomi på fote igjen. Det har krevd noen tunge tak, og det har heller ikke alltid vært enkelt for de mange partifeller som har måtte stå i bresjen lokalt og måttet forsvare innstramming og nedskjæring.

Men disse årene har ikke bare vært krevende. De har også gitt oss verdifulle lærdommer. Vi har lært at det ikke er mulig å låne seg til velstand. Det må vi jobbe fram. Vi har lært at det ikke er så dumt å spare litt, lette litt til side. Vi har lært at vi ikke kan basere oss på svingende oljeinntekter, med mindre vi godtar å svinge med, når priser og konjunkturer skifer. Og mange har erfart at det ikke finnes snarveier til rikdom og godt betalte stillinger.

Stilt overfor store oppgaver er det bare en ting som nytter: En stekere innsats på alle fronter.

Vi kan vise til resultater. Og for at Arbeiderpartiet ikke skal bli beskyldt for selvskryt, velger jeg jo sitere fra en lederartikkel i Bergens Tidende før påske:

"Det er skjedd klare forbedringer i norsk økonomi under ledelse av mindretalls-regjeringen fra Arbeiderpartiet. Hvis lederne på ikke-sosialistisk side mener at det var mulig å gjøre enda større forbedringer, har de gjort en dødssynd mot velgerne ved ikke å ta den makten de ba om og fikk ved siste valg".

Men - arbeidsledigheten er blitt alt for høy. Det er vår viktigste oppgave nå å bekjempe den. Det er derfor vi har satt inn de største tiltakene mot arbeidsledighet som noen gang har vært lagt fram. Med arbeidsmarkedstiltak som gir opplæring og kvalifisering for titusenere, forsering av veiutbygging og statslige bygg - blant annet Bioblokken i Høyteknologisenteret her i Bergen - en økning av boligbyggingen, og vi øker antall studieplasser og tar inn flere rekrutter i forsvaret.

Når ledigheten er blitt høy - spør noen om den politikken som har vært ført, har vært feil. Men slik er det jo ikke. Hvis vi ikke hadde gjennomført vår politikk, ville vi stått i en langt vanskeligere situasjon. Med enda flere ledige og færre muligheter til å bekjempe ledigheten.

Den økonomiske snuoperasjonen Arbeiderpartiet fikk ansvaret for å gjennomføre - fordi de borgerlige ikke ville eller var i stand til å gå løs på den i 1986 - er den største utfordringen Norge har stått overfor siden årene etter krigen.

Bare fallet i oljeprisene vinteren 1986 gjorde at Norge mistet 10% av sine inntekter. Det er en inntektssvikt som er langt større enn noe annet vestlig industriland fikk etter oljeprissjokkene i 70-årene - og som bidro til en arbeidsledighet på 10 % i mange land. En ledighet de ennå sliter med, og som Syse stadig glemmer når han peker på hvor strålende det står til i andre land i Europa.

Det er bare de land hvor sosialdemokratiet har hatt avgjørende innflytelse som har greid å møte den økonomiske krisen i 70- og 80-årene uten stor og langvarig arbeidsledighet og sosiale nedskjæringer. De har greid det i det

sosialdemokratiske Sverige. Vi skal greie det også her Norge - hvis sosialdemokratiet får beholde regjerings- ansvaret.

De som hevder at det ikke spiller noen rolle om det er Arbeiderpartiet eller Høyre som styrer - de må jo glemme de erfaringene vi har gjort i 70- og 80-åras Europa. De som hevder at det ikke er noen forskjell, de lukker øynene for hvordan høyresiden har forsøkt å løse de økonomiske problemene i andre europeiske land.

Det er en slik utvikling det var så viktig for Arbeiderpartiet å unngå også her hos oss. Hvis vi ikke hadde gått til angrep på problemene og lagt om kursen, ville vi i stedet blitt tvunget inn i en dramatisk tilstrammingspolitikk. Da ville også vi kommet inn i en langvarig periode med stagnasjon og stor ledighet.

Det skal vi unngå hvis vi fortsetter arbeidet med å gå løs på de grunnleggende problemene i norsk økonomi og næringsliv og sikre ny trygghet både for sysselsetting og velferd.

Det finnes ingen lettvinte løsninger som gjør at vi kan unngå problemene. Hadde det eksistert slike løsninger, så hadde vi også brukt dem. Vi kan ikke møte arbeidsledigheten ved å øke etterspørselen og det private forbruket sterkere, slik Høyre nå anbefaler, stikk i strid med den kritikk de har kommer med siden 1986: At vi burde ha strammet enda sterkere inn. Da skusler vi bort det vi har vunnet.

Det er ingen naturlov at Norge skal være annerleder stillet enn andre land. Det vil stadig kreve mer å nå målene om full sysselsetting og trygghet i hverdagen. Det vil kreve solidaritet og vilje til å styre.

Vi må aldri glemme at full sysselsetting ikke er noe vi bare kan vedta. Det er ikke nok å ønske seg arbeid for alle. Vi må finne de riktige politiske og økonomiske virkemidlene og få et flertall til å stille seg bak dem.

Politikk er å oppnå det man vil. I et samfunn som blir stadig mer komplisert, der den gjensidige avhengigheten mellom

landene blir større, blir også veien fra det å ville til det å oppnå stadig mer krevende.

Hvis vi skal ha arbeid for alle må vi ha et næringsliv som kan konkurrere om kundene både hjemme og ute. Vi må kunne selge det andre vil ha på et internasjonalt marked der konkurransen blir hardere. Når vi setter oss som mål å greie dette samtidig som vi har full sysselsetting, må vi bruke andre virkemidler for å holde priser og kostnader nede enn i andre land.

Det inntektspolitiske samarbeidet har vært en bærebjelke i arbeidet med å rette opp økonomien - og det vil være avgjørende for å skape full sysselsetting. Summen av særinteressene er aldri lik fellesinteressene. Hvis alle lønnskrav - som hver for seg kan være vel begrunnet - ble innfridd, ville alle til slutt tape. Resultatet ville bli et evig kappløp mellom priser og lønninger. Vi ville prise oss ut av markedene.

Samarbeidet om lønnsoppgjørene i fjor og i år har gjort at vi står sterkere rustet til å møte konkurransen fra næringslivet i andre land. Vi kan ikke ha en lønns- og prisøkning som er helt i uttakt med andre land, slik vi har hatt fra 1981. Nå stiger prisene mindre i Norge enn i de land vi kommurer med, og norske varer og tjenester står sterkere i konkurransen.

La oss heller ikke glemme at samarbeidet om inntektsoppgjørene ikke bare ga moderate oppgjør. Det ga også rettferdige oppgjør. Kronetillegg ga mer til de som tjener minst - og i fjor fikk vi samtidig til flere sosiale reformer som fagbevegelsen lenge hadde kjempet for. Jeg behøver ikke gjenta dem her - men la oss ikke glemme det vi fikk til.

I kampen mot arbeidsledigheten vil et samarbeide om inntektspolitikken være helt nødvendig. Nøyaktig hvordan vi innretter oppgjørene og hvilke virkemidler vi bruker, kan vi diskutere og det kan variere. Men vi oppnår mer når vi

samarbeider enn når vi lar oppgjørene bli en alles kamp mot alle.

Norsk næringsliv er stort på de områdene hvor markedene blir mindre, og lite på de områdene hvor markedene vokser. Sammenliknet med andre industriland har Norge brukt for lite til forskning og utvikling. Dette må vi snu, og det er derfor Regjeringen har satsset så sterkt på forskning og utvikling.

De tre siste årene har vi hatt en meget sterk vekst i de offentlige bevilgningene til forskning i Norge. Det har vært en realvekst hvert år på gjennomsnittelig 7 prosent, eller godt over 300 millioner kroner i året. Det er mer enn i hele den foregående fire-års perioden tilsammen. Og denne sterke satsingen vil vi fortsette. Regjeringen går i Forskningsmeldingen inn for en realvekst i forskningsbevilgningene på 5 prosent pr år, eller mer enn 1 milliard kroner tilsammen over fire-års perioden.

Skal vi få til den næringsutvikling vi må ha, krever det en betydelig forskningsinnsats. Forsknings- og utviklingsarbeidet er en viktig del av de anstrengelser som må gjøres for å øke innsatsen og bedre resultatene i norsk næringsliv.

Men det hjelper ikke bare å øke innsatsen til forskning, hvis ikke forskningsresultatene kan bringes fra forskningsmiljøene til næringslivet. Derfor er det svært gledelig at Høyteknologisenteret her i Bergen, som nettopp skal bringe forskning og næringsliv sammen, er i ferd med å bli realisert. I Høyteknologisenteret skal forskningsresultater overføres til industri og næringsliv. Målet for virksomheten er å skape nye ideer, produkter og virksomheter.

Her skal det være plass for forskningsgrupper innen flere av de områder som er utpekt som satsningsområder, informasjonsteknologi, fiskeribiologi og i biokjemi og bioteknologi, innrettet mot akvakultur. Ved at industribedrifter får anledning til å etablere seg i senteret med egne forskningsgrupper, bringes forskning og industri

tettere sammen. Det blir kortere vei fra forskning til anvendelse.

Første delen av dette senteret - Datablokka - er jo allerede ferdig. Nå kommer også arbeidet med Bioblokken igang, etter at Regjeringen har foreslått å bevilge 57 millioner kroner som et ledd i sysselsettingspakken.

Når Bioblokken er ferdig, betyr det flere hundre arbeidsplasser innen forskning og utvikling. Det vil bety mye for vår akvakulturnæringen - en av vekstnæringene i kyst-Norge - og det vil være en motor for næringsutvikling og vekst i Bergen.

Dette senteret kommer i tillegg til det brede og solide miljøet for forskning og høyere utdanning vi allerede har i Bergen. Kontakt og fruktbart samspill mellom forskning og arbeidsliv er det jo tradisjon for i denne byen. Her ligger Norges Handelshøyskole med sitt Senter for anvendt forskning, og her ligger Næringsøkonomisk Institutt. Det store forskningsprogrammet om ledelse, organisering og styring, LOS, har sin hovedbase her. LOS-senteret er også et viktig forsøk på å binde sammen forskning og konkret arbeid for å skape sikrere grunnlag for vekst og sysselsetting. Vi får mer kunnskap om organisering i arbeidslivet, om bruk av ressursene, om styring til beste for fellesskapets interesser.

Sarlet sett er dette en viktig stimulans til vekst og utvikling, ikke bare i Bergen og Hordaland, men i hele landet.

*

Det som skjer i Europa er også et eksempel på at utviklingen stiller oss overfor nye krav. Vi løser verken sysselsettingsproblemene eller miljøproblemene hvis vi isolerer oss eller hvis vi sementer våre internasjonale samarbeidsorganer slik de er i dag.

Utviklingen i EF er viktig for oss fordi ca 70 % av Norges samlede eksport går til EF-land. Dermed er jo EFs indre marked også vårt marked. Hvis vi ikke får til en tilpasning

som kan sikre vårt næringsliv de best mulige betingelser for eksport, som kan sikre økonomisk, teknologisk og industrielt samarbeid med vest-europeisk næringsliv, ja, da blir det enda vanskeligere å nå målet om arbeid for alle.

Så spør mange: Skal vi passivt tilpasse oss EF's regelverk. Nei, vi skal ikke være passive. Vi arbeider aktivt for å gjøre Norges interesser gjeldende.

Regjeringen har lagt stor vekt på kontakt og samarbeid med EF-land. Samtidig har de sosialdemokratiske partiene i EF og EFTA-landene styrket samarbeidet seg imellom. Utviklingen ovenfor EF er ikke bare en utfordring for Norge. Den vil i like stor grad berøre de andre EFTA-landene. Det var derfor vi tok initiativet til møtet mellom regjeringssjefen i EFTA før påske for å gjøre EFTA til et mer effektivt redskap i samarbeidet med EF. Noe vi også oppnådd.

Det vi - og med vi mener jeg Norge - ikke er tjent med nå, er en opprivende strid om EF-medlemskap. Da ville vi bruke uendelig av tid og krefter på å bekjempe hverandres standpunkter, mens vi alle ble tapere i den utviklingen som nå skjer rundt oss i Vest-Europa. Og som påvirker oss og våre muligheter, uansett hvilken tilknytning vi ønsker eller velger å ha til EF.

Det Regjeringen har lagt opp til, og som vi har fått bred oppslutning om, er at vi bruker de nærmeste årene til en tilpasning til EF's indre marked, og til et nært samarbeid med EF på alle områder der vi har felles nytte av det. Det gjelder spesielt områder som forskning og utvikling, utdanning, miljøvern og sosiale spørsmål.

Det er nødvendig for å sikre norsk næringsliv muligheter i et marked og en konkurranse som er i sterk forandring.

Sosialdemokratiets store styrke er at vi ikke, som andre politiske retninger, sitter limt fast i gammeldagse forestillinger. Sosialdemokratiet er en sterk ideologisk bevegelse. Men vi legger opp den praktiske politikk etter terrenget, slik at vi kan nå våre mål. For oss er det resultatene som teller.

*

Miljøpolitikken viser bedre enn noe annet område hvor nødvendig det å kombinere politisk styring og forpliktende internasjonalt samarbeide med en innsats og holdning fra hver enkelt av oss. Miljøvern er det beste eksempel på at hvis alle gjør som de ønsker, får ingen det som de vil.

Vi står nå midt oppe i en kunnskapsrevolusjon om sammenhengene mellom miljø og utvikling. Det er en fredelig, men krevende revolusjon. Den stiller vår evne til å samarbeide over landegrensene på en alvorlig og avgjørende prøve. Den er i virkeligheten så revolusjonerende at det best kan sammenliknes med den betydning de store oppdagelsene på 1400-tallet fikk for datidens verdensbilde.

Befolkningsspørsmål, energibruk, industriproduksjon, jordbruk. Dette er miljøspørsmålene.

- Hvordan skal vi skaffe nok energi til dobbelt så mange mennesker samtidig som vi seirer, i kampen mot fattigdom og undertrykking?

- Hvordan skal vi sikre en rimelig levestandard for 10 milliarder mennesker samtidig som industriens miljøskader må gå drastisk ned ?

- Hvordan skal vi skaffe utdanning, sosial trygghet og muligheter for livsutfoldelse til 10 milliarder mennesker når 1 milliard mennesker lever i fattigdom idag ?

Ingen kan i dag gi svaret på alt dette. Men ett svar er umulig: Å fortsette som gjør ! Da ville 1990-årene bli ti-året da vi tapte kampen for det globale miljø. Det dreier seg om våre barn og barnebarns livsgrunnlag.

Det er ingen grunn til å legge skjul på at vi står overfor store interessekonflikter og mange vanskelige avveininger. Sterke økonomiske interesser vil bli utfordret til å tenke nytt. Satser industrien, og satser den raskt, vil den også kunne sikre seg et konkurransefortrinn. En industri som er framtidsrettet må være bærekraftig. Da trenger vi ny teknologi og langt mer miljøvennlige løsninger.

Vi må alle ta et større ansvar for miljøet. Miljøhensynene må inn på alle plan. Det kan ikke overlates bare

til miljøverndepartementer eller til miljøvernavdelinger i private bedrifter. Direktørene og styrene, de ansatte og fagforeningene må ta et direkte ansvar og la andre forstå at virksomheten vil ha en tryggere fremtid bare hvis den er forenlig med kravene til en bærekraftig utvikling.

Arbeiderpartiet har vært og vil være en pådriver i miljøpolitikken. Siden vi fikk regjeringsansvaret er miljøverndepartementets budsjett økt med 60%. Mens den gikk ned under den borgerlige regjeringen. Bevilgningen til kampen mot forurensningen er økt med 120% - og vi trapper enda sterkere opp nå som et ledd i sysselsettingstiltakene. Også her gikk det den motsatte vei under forgjengerne.

Likevel sier Arne Fjørtoft at han velger Høyre fordi de er misfornøyd med Arbeiderpartiet i miljøpolitikken. Det minner meg om noe Johan J Jacobsen sa foran valget i 1985: At Senterpartiet måtte fortsette i regjeringskontorene for å holde Høyre i øra.

Men vi har ikke tid til å ha folk der som bruker tiden på å motarbeide hverandre. Der trenger vi folk som bretter opp ermene og jobber.

I det politiske regnskapet som vi la fram på landsmøtet er det 10 tettskrevne sider med konkrete punkter om hva som faktisk er gjort i de tre årene vi har hatt regjeringsansvar.

Det betyr ikke at vi er fornøyd. Det er mye som gjenstår - men vi anser oss da heller ikke ferdig med jobben, verken i miljøpolitikken eller regjeringskontorene.

Avslutning

Vi ønsker et samfunn som er sterkere preget av de sosialdemokratiske ideene. Et samfunn der solidariteten er levende. Der folk engasjerer seg og deltar.

Landsmøtet fungerte slik våre landsmøter skal: Som et politisk verksted. Landsmøtet la grunnlaget for en reformpolitikk som skal prege 90-åras Norge.

Nå er det vår oppgave å sørge for at partiets program også blir programmet for Norge.